

การบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา

โรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา

สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

วันที่รับบทความ: 8 มีนาคม 2566
วันแก้ไขบทความ: 23 เมษายน 2566
วันตอบรับบทความ: 25 เมษายน 2566

กนกวรรณ หมั่นพันธ์¹ ชนมณี ศิลาณิกิจ²

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู จำนวน 278 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้ (1) การบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ข้าราชการครูที่มีเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม; ผู้บริหารสถานศึกษา;

โรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา; สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

282 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: kwanger26@gmail.com

²รองศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

School Management with Social Responsibility by School Administrators of Intellectual Disabilities Schools, Bureau for Special Education Administration

Received: 8 March 2023

Revised: 23 April 2023

Accepted: 25 April 2023

Kanokwan Muenpan¹ Chonmanee Silanookit²

Abstract

The purposes of this research were to study and compare school management with social responsibility by school administrators of intellectual disabilities schools, bureau for special education administration, classified by sex, education level, and work experiences. The research sample included 278 teachers. The instrument used to collect the data was a questionnaire. The discrimination was between 0.60 and 1.00, and the reliability was 0.96. The statistics used in the data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance.

The research findings were as follows: (1) The level of school management with social responsibility by school administrators of intellectual disabilities schools, bureau for special education administration in overall and each aspect were at a high level. (2) Teachers of different sexes, levels of education, and different work experience were of the opinions on school management with social responsibility by school administrators of intellectual disabilities schools, bureau for special education administration in overall at no different value.

Keywords: School Management with Social Responsibility; School Administrators;
Intellectual Disabilities Schools; Bureau for Special Education Administration

Type of Article: Research Article

¹Student, Master of Education Program in Educational Administration, Ramkhamhaeng University

282 Ramkhamhaeng Road, Huamark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand

Corresponding Author Email: kwangger26@gmail.com

²Assoc. Prof. Dr., Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมของโลกยุคปัจจุบัน เป็นสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีการแข่งขันทางอุตสาหกรรม ธุรกิจ และบริการ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกรูปแบบอย่างไม่หยุดยั้ง ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เพื่อเพิ่มผลผลิตหรือผลกำไรสูงสุด การแก่งแย่งทรัพยากรเพื่อสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจให้แก่ตนเองโดยไม่ได้อำนาจถึงผลกระทบในมิติต่าง ๆ ที่เกิดกับสังคมและสิ่งแวดล้อม (ภิรมย์ ลีกุล, 2558, หน้า 1) รวมไปถึงการที่ประเทศไทยมีการเร่งพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันให้ทัดเทียมนานาประเทศได้นั้น ส่งผลให้ปัญหาทางสังคมมีความซับซ้อนและซับซ้อน การแข่งขันระหว่างบุคคลมีอัตราเพิ่มสูงขึ้น การเอาเปรียบซึ่งกันและกันโดยมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ขาดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เน้นให้ค่ากับวัตถุ ทำให้จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคมถดถอยลงอย่างต่อเนื่อง (ยศสรวดี กรังโกร, 2560, หน้า 1) นอกจากนี้ ระบบการศึกษาที่มีการแข่งขันทางด้านคุณภาพการจัดการศึกษาและการบริการ สถานศึกษาหลายแห่งมีการเปิดหลักสูตรที่หลากหลาย แต่อัตราค่าธรรมเนียมทางการศึกษาสูงกว่าปกติ ส่งผลให้เกิดช่องว่างของโอกาสทางการศึกษาระหว่างผู้มีรายได้สูงและผู้มีรายได้ต่ำในสังคม ดังนั้น ความคาดหวังของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันในด้านต่าง ๆ จึงมีเพิ่มมากขึ้น นำไปสู่การเรียกร้องให้องค์กรรักษามูลประโยชน์ของสังคมในการดำเนินกิจการ (เทียนชัย นาคแผ่น, 2561, หน้า 11)

โรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา ปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 19 แห่ง กระจายอยู่ทุกภูมิภาคในประเทศไทย ซึ่งการบริหารจัดการสถานศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญานั้นเป็นที่คาดหวังของสังคมอย่างยิ่งในการพัฒนาให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถดำรงชีวิตได้โดยไม่เป็นภาระของครอบครัว ชุมชน และสังคม สถานศึกษาจะต้องมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษา ปฏิบัติงานด้วยหลักคุณธรรม จริยธรรม มีการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ ขอบด้วยกฎหมาย โปร่งใส ตรวจสอบได้ คำนึงถึงสาธารณประโยชน์ และความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นที่ตั้งเสมอ ผู้บริหารจะต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ ต้องมีความรับผิดชอบต่อสูงทั้งในด้านความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรับผิดชอบต่อสังคม เพราะความรับผิดชอบต่อสังคมของบุคคลนั้นมีความเกี่ยวเนื่องกับภาระหน้าที่และอุดมการณ์ของบุคคลนั้นเสมอ (เทียนชัย นาคแผ่น, 2561, หน้า 12)

จากเหตุผลและความสำคัญที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูอยู่ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จึงมีความสนใจศึกษาการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อนำผลการวิจัยเป็นแนวทางให้แก่ผู้บริหารในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการสถานศึกษาที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยการสังเคราะห์จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมที่จะทำการศึกษาประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

- 1.1 ความรับผิดชอบต่อด้านเศรษฐกิจ
- 1.2 ความรับผิดชอบต่อด้านกฎหมาย
- 1.3 ความรับผิดชอบต่อด้านสาธารณะประโยชน์
- 1.4 ความรับผิดชอบต่อด้านจริยธรรม

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ข้าราชการครู โรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 19 โรงเรียน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 902 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ข้าราชการครู โรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากตารางสำเร็จรูปของ Cohen, Manion, and Morrison (2011, p.147) จำนวน 278 คน เมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) (อิทธิพิพัทธ์ สุวทันพรกุล, 2561, หน้า 156) โดยใช้โรงเรียนเป็นชั้นภูมิ (Strata)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา 2565 จำแนกเป็น

- (1) เพศ ประกอบด้วย ชายและหญิง
- (2) วุฒิการศึกษา ประกอบด้วย ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี
- (3) ประสบการณ์ทำงาน ประกอบด้วยน้อยกว่า 5 ปี, 5-10 ปี และมากกว่า 10 ปีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจำนวน 4 ด้าน ได้แก่

- (1) ความรับผิดชอบต่อด้านกฎหมาย (Legal Responsibilities)
- (2) ความรับผิดชอบต่อด้านเศรษฐกิจ (Economic Responsibilities)
- (3) ความรับผิดชอบต่อด้านสาธารณะประโยชน์ (Philanthropic Responsibilities)
- (4) ความรับผิดชอบต่อด้านจริยธรรม (Ethical Responsibilities)

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ตั้งแต่วันที่ 9 มกราคม 2565 ถึงวันที่ 12 มีนาคม 2566

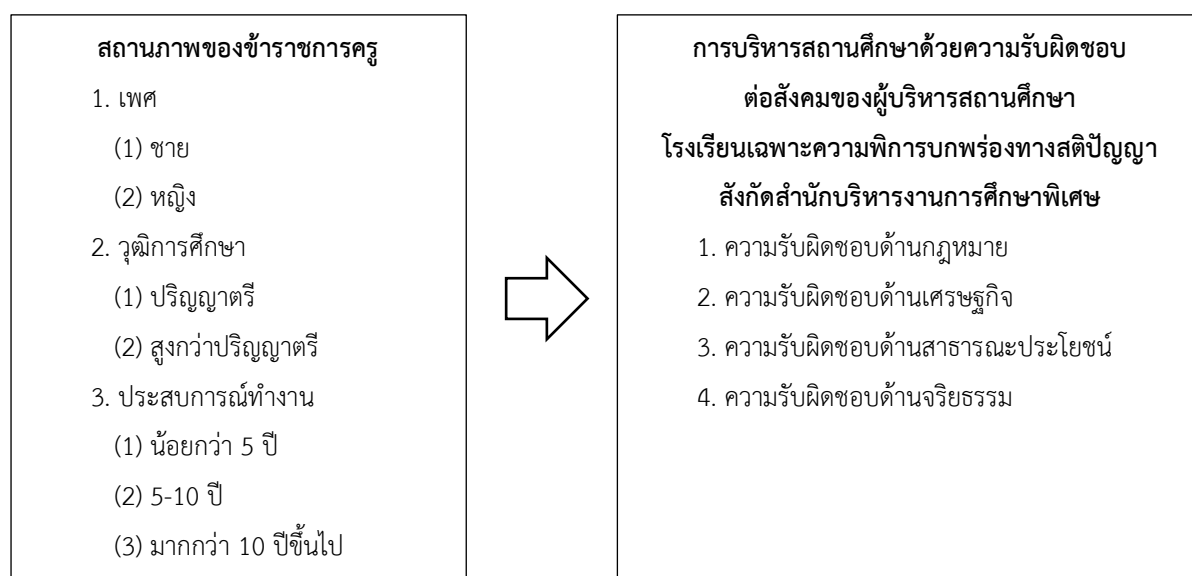
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. นำไปพัฒนาการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ให้สูงขึ้น
2. ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและบริบทของสถานศึกษาในแต่ละแห่งได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งสังเคราะห์จากแนวคิดของ Carroll (1991), Bovee, Thill, Wood, and Dovel (1993), Post, Lawrence, and Weber (2005), International Organization for Standardization (2010), กังสดาล เชาววัฒนกุล (2556), ภิรมย์ ลีกุล (2558), ประเสริฐ ทองบริสุทธิ (2560), ยศสรวดี กริ่งไกร (2560), เทียนชัย นาคแผ่น (2561), ประทีป ทับโพน (2563) จึงนำมากำหนดเป็นการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งพบว่า การบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาพึงมีต่อสังคมหรือมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อปัญหาของสังคม ให้เป็นไปตามกฎหมายและสอดคล้องกับจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อมุ่งเน้นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ (1) ความรับผิดชอบต่อตามกฎหมาย (2) ความรับผิดชอบต่อด้านเศรษฐกิจ (3) ความรับผิดชอบต่อด้านจริยธรรม และ (4) ความรับผิดชอบต่อด้านสาธารณะประโยชน์

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. การบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ อยู่ในระดับมาก
2. ข้าราชการครูที่มีเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แตกต่างกัน

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการสังเคราะห์
2. สอบถามทัศนคติของข้าราชการครูเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม โดยใช้แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96
3. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมและเปรียบเทียบทัศนคติตามสถานภาพของข้าราชการครู ด้วยการทดสอบ *t*-test แบบ Independent และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. การบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีระดับการปฏิบัติโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ความรับผิดชอบต่อด้านจริยธรรม ความรับผิดชอบต่อด้านกฎหมาย ความรับผิดชอบต่อด้านสาธารณประโยชน์ และความรับผิดชอบต่อด้านเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาในรายละเอียด ปรากฏผลดังนี้

1.1 ความรับผิดชอบต่อด้านกฎหมาย มีระดับการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และระดับมาก 5 ข้อ เรียงลำดับ 3 อันดับแรก ได้แก่ ส่งเสริมการจัดการศึกษาและกิจกรรมของสถานศึกษาให้เป็นไปตามครรลองของกฎหมาย โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สนับสนุนให้ครู บุคลากร และนักเรียน ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษาและบริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติ ระเบียบ กฎกระทรวง และกฎข้อบังคับที่กฎหมายกำหนด ส่วนลำดับสุดท้าย คือ แต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานตามภารกิจของสถานศึกษาเป็นไปตามกฎระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1.2 ความรับผิดชอบต่อด้านเศรษฐกิจ มีระดับการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 8 ข้อ เรียงลำดับ 3 อันดับแรก ได้แก่ ให้บริการด้านอาคารสถานที่และจัดสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสม มีสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับผู้ใช้บริการอย่างเพียงพอ มีมาตรการประหยัดทรัพยากรในรูปแบบต่าง ๆ เช่น มาตรการประหยัดน้ำ มาตรการประหยัดไฟฟ้า การใช้กระดาษสองหน้า และส่งเสริมอาชีพ และการมีงานทำให้แก่ นักเรียน เพื่อนำไปต่อยอดในอนาคต ส่วนลำดับสุดท้าย คือ มีการวางแผนการบริหารงบประมาณและการปฏิบัติตามแผน เพื่อป้องกันความเสี่ยงและรั่วไหลของงบประมาณ

1.3 ความรับผิดชอบด้านสาธารณประโยชน์ มีระดับการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 7 ข้อ เรียงลำดับ 3 อันดับแรก ได้แก่ ส่งเสริมให้สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมจิตอาสา และส่งเสริมให้ครู บุคลากร และนักเรียนเป็นอาสาสมัครในการพัฒนาชุมชน และสังคม สร้างสาธารณประโยชน์ในชุมชน โดยการพัฒนาล้างแฉ่ง ปรับภูมิทัศน์ และแหล่งเรียนรู้ และมีการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และมีหลักฐานประกอบ ส่วนลำดับสุดท้าย คือ สนับสนุนการบริจาคหรือจัดหาทรัพยากรทางด้านงบประมาณ วัสดุและสิ่งของ เพื่อช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

1.4 ความรับผิดชอบด้านจริยธรรม มีระดับการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ และระดับมาก 5 ข้อ เรียงลำดับ 3 อันดับแรก ได้แก่ สนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของสถานศึกษา มุ่งมั่นปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา ซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ ประพฤติปฏิบัติตนตามค่านิยมอันดี เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ครู บุคลากร และนักเรียน ส่วนลำดับสุดท้าย คือ ช่วยเหลือเกื้อกูลบุคลากรในสถานศึกษา นักเรียน ตลอดจนชุมชนในทางสร้างสรรค์

2. เปรียบเทียบทักษะของข้าราชการครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามเพศ พบว่า

2.1 ข้าราชการครูที่มีเพศต่างกัน มีทักษะต่อการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 ข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทักษะต่อการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านจริยธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

2.3 ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีทักษะต่อการบริหารสถานศึกษา ด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

การอภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้บริหารสถานศึกษาตามหลักของกฎหมาย จัดการศึกษาโดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เล็งเห็นถึงความสำคัญของการสร้างงาน สร้างอาชีพ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม อีกทั้งยังปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม ไม่แสวงหา

ผลประโยชน์ส่วนตัว มุ่งเน้นการสร้างประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ วีรศักดิ์ จันทะสงคราม (2549) ที่ศึกษาพบว่า การรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาพลื่น เขต 2 โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ งามอาจ แสนมาโนช (2558) ที่ศึกษาพบว่า ระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยแต่ละด้านจากมากไปหาน้อย คือ ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านกฎหมาย ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสาธารณประโยชน์ และความรับผิดชอบต่อสังคมด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ สอดคล้องกับ เทียนชัย นาคแผ่น (2561) ที่ศึกษาพบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสาธารณประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านเศรษฐกิจ และ ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านกฎหมาย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เมื่อพิจารณาในรายละเอียด จึงนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ความรับผิดชอบต่อสังคมกฎหมาย พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้ยึดถือผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นหลักในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา และมุ่งจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติ ระเบียบกฎกระทรวง และกฎข้อบังคับที่กฎหมายกำหนดอย่างถูกต้อง อีกทั้งยังส่งเสริมและสนับสนุนให้ครู บุคลากร และนักเรียน ปฏิบัติตนตามกฎหมาย เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและประเทศชาติ สอดคล้องกับ งามอาจ แสนมาโนช (2558), เทียนชัย นาคแผ่น (2561), ประทีป ทับโตน (2563) ที่ศึกษาพบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านกฎหมาย อยู่ในระดับมาก

1.2 ความรับผิดชอบต่อสังคมเศรษฐกิจ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มุ่งเน้นการบริการสังคมทางด้านเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมอาชีพและการมีงานทำให้แก่นักเรียน เพื่อต่อยอดให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต อีกทั้งยังคำนึงถึงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ไฟฟ้า ให้เป็นไปอย่างคุ้มค่ามากที่สุด รวมถึงการให้บริการด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกแก่ชุมชน เพื่อสร้างการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับ งามอาจ แสนมาโนช (2558), เทียนชัย นาคแผ่น (2561), ประทีป ทับโตน (2563) ที่ศึกษาพบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับมาก

1.3 ความรับผิดชอบต่อสังคมสาธารณประโยชน์ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่สะท้อนจิตสาธารณะด้านความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สนับสนุนให้ครู บุคลากร และนักเรียน ปฏิบัติกิจกรรมจิตอาสาร่วมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เช่น การพัฒนาสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงภูมิทัศน์ แหล่งเรียนรู้ สร้างสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อเป็นการร่วมพัฒนาคุณภาพของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ ปัญญาทร หวังชูธรรม (2559), งามอาจ แสนมาโนช (2558), เทียนชัย นาคแผ่น (2561) ที่ศึกษาพบว่า การรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการบำเพ็ญประโยชน์และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนและสังคม อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านจริยธรรม พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม อันเป็นแบบอย่าง

ดีต่อผู้ได้บังคับบัญชา และนักเรียน ผู้บริหารส่งเสริมกิจกรรมที่เสริมสร้างจริยธรรมเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะ อีกทั้งยังปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์และสุจริต อันเป็นจิตสำนึกพื้นฐานของผู้ปฏิบัติงานเพื่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ งามอาจ แสนมาโนช (2558), เทียนชัย นาคแผ่น (2561) ที่ศึกษาพบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมด้านจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะของข้าราชการครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษพบว่า

2.1 ข้าราชการครูที่มีเพศต่างกัน มีทักษะต่อการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ เทียนชัย นาคแผ่น (2561) ที่ศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ข้าราชการครูทั้งเพศชายและเพศหญิงต่างมีทักษะต่อการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารสถานศึกษาโดยตระหนักถึงผลประโยชน์ของสังคมเป็นที่ตั้ง ทั้งในด้านกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข และด้านจริยธรรม ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นข้อควรปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาตามทักษะของข้าราชการครูทั้งเพศชายและเพศหญิง จึงส่งผลให้ ข้าราชการครูที่มีเพศต่างกัน มีทักษะต่อการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.2 ข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทักษะต่อการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ เทียนชัย นาคแผ่น (2561) ที่ศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี จำแนกตามระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีทักษะต่อการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการมุ่งสร้างประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เจริญงอกงามด้วยการบริหารสถานศึกษาตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างรอบด้าน ซึ่งมีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จึงส่งผลให้ ข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทักษะต่อการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

2.3 ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีทักษะต่อการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ งามอาจ แสนมาโนช (2558), เทียนชัย นาคแผ่น (2561) ที่ศึกษาพบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาตามทักษะของข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี นั้น เล็งเห็นการให้

ความสำคัญกับการทำกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของผู้บริหาร อันเป็นผลมาจากการได้รับการปลูกฝังก่อนเข้ารับราชการ ที่มุ่งเน้นการปฏิบัติงานเพื่อประชาชน เช่นเดียวกันกับข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี ซึ่งได้เล็งเห็นว่าผู้บริหารมีการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อเป็นต้นแบบและสร้างบรรทัดฐานการปฏิบัติงานที่ดีต่อผู้ได้บังคับบัญชา รวมไปถึงข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 10 ปีขึ้นไปนั้น ยังมีทัศนะเป็นไปในทิศทางเดียวกันอีกด้วย จึงส่งผลให้ ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ความรับผิดชอบต่อด้านกฎหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาการกำหนดบทบาท และหน้าที่รับผิดชอบภาระงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง และมอบหมายงานให้แก่ผู้รับผิดชอบตามตำแหน่งและความรู้ความสามารถอย่างเหมาะสม
2. ความรับผิดชอบต่อด้านเศรษฐกิจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาการวางแผนการจัดทำงบประมาณให้รัดกุมจัดทำโครงสร้างแผนงานและกำหนดงบประมาณให้สอดคล้องกับนโยบาย และกลยุทธ์ในการปฏิบัติงาน โดยควบคุมการใช้งบประมาณให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด และหมั่นตรวจสอบและทบทวนแผนงานงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การใช้จ่ายงบประมาณเกิดประโยชน์สูงสุด
3. ความรับผิดชอบต่อด้านสาธารณประโยชน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาการจัดกิจกรรมระดมทรัพยากรเพื่อสาธารณประโยชน์ อันเป็นการจัดหางบประมาณ วัสดุ สิ่งของจำเป็น เพื่อมอบให้แก่ชุมชนสาธารณะ ผู้ขาดแคลนและผู้ด้อยโอกาส
4. ความรับผิดชอบต่อด้านจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาเรื่องการส่งเสริมให้ครู บุคลากร นักเรียน ตลอดจนชุมชน ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม จริยธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ อันจะก่อให้เกิดจรรยาบรณต่อสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กังสดาล เชาวน์วัฒนกุล. (2556). พัฒนาการทางแนวคิดทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจในบริบทของศาสตร์ต่าง ๆ. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 39(1), 24-36.
- เทียนชัย นาคแผ่น. (2561). *ความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ประทีป ทับโตน. (2563). *กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดเทศบาล*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ประเสริฐ ทองบริสุทธิ. (2560). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

- ปัญญาทร หวังชูธรรม. (2559). การประเมินผลการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ภิรมย์ ลีกุล. (2558). การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ยศสรวดี กริ่งไกร. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วีรศักดิ์ จันทะสงคราม. (2549). การรับรู้ตนเองด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- องอาจ แสนมาโนช. (2558). ความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- อิทธิพิทธิ์ สุวทันพรกุล. (2561). การวิจัยทางการศึกษา แนวคิดและการประยุกต์ใช้. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bovee, C. L., Thill, J. V., Wood, M. B., & Dovel, G. P. (1993). *Management*. McGraw-Hill.
- Carroll, A. B. (1991). The Pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organization stakeholders. *Business Horizons*, 34(4), 39-48.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2011). *Research methods in education* (7th ed.). Routledge.
- International Organization for Standardization. (2010). *ISO 26000: Guidance on social Responsibility International Standard*. Author.
- Post, J. E., Lawrence, A. T., & Water, J. (2005). *Business and society: Corporate strategy, public policy, ethics*. McGraw-Hill/Irwin.